

İlim ve Hayat
Mehmet SOYSALDI*

HUŞÛ

Namaz, İmandan Sonra Gelen En Büyük Hakîkattir

İnsanı en güzel bir şekilde yaratmış olan Yüce Allah, akıl nimetini vererek onu bütün yaratıklardan üstün kılmıştır. İnsanın mükemmel bir şekilde yaratılmasının, diğer varlıklardan üstün kılınmasının ve dünyaya gönderilmesinin bir gayesi vardır. İşte, insanın bu gayeyi bilip dünyada o doğrultuda yaşaması gerekir. İnsanın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gayesi, kâinatın yaratıcısını tanımak ve O'na iman edip ibadet etmektir. Nitekim Yüce Allah: *“Cinleri ve insanları yalnızca (beni tanımaları ve) Bana kulluk etmeleri için yarattım.”*¹ buyurmaktadır.

İşte namaz, kulluğun ve ibadetin bir şubesi, bir cüzüdüdür. Namaz İslâm'ın beş şartından ikincisi olup imandan sonra en büyük hakîkattir.

Namaz, Mü'minin Mîrâcıdır

Beş vakit namaz, hicretten bir buçuk yıl önce **Mîrâc** gece-

sinde farz kılınmıştır. Namaz, ruhu temizleyen, kalbi aydınlatan, insanı Allah'ın huzuruna yükselten bir ibadettir.

Sevgili Peygamberimiz, *“Namaz dinin direğidir.”*² buyurarak namazın dinimizde çok önemli bir ibadet olduğunu belirtmiştir. Mü'min günde beş vakit Rabbinin huzuruna vararak âdetâ Rabbiyle iletişime ge-

bine yaklaşabilir. Nitekim Yüce Allah Ankebût suresi 45. âyette; *“Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.”* buyurmaktadır.

Namaz kılmak için Allah'ın huzurunda duran kişi, Allah ile güçlü bir mânevî bağlantı ku-

“Huşû, namazın gerçek ve hakîkî namaz olmasını sağlayan sebeplerdendir. Huşûdan maksat, kişinin namaz esnasında bütün varlığı ve kalbi ile Allah'a yönelmesidir. Namaz farîzası, hakîkatine inilerek huzur ve huşû ile eda edilirse insanı her türlü kötülükten uzaklaştırır.”

çer. Namaz, mü'minin hayatını düzenleyen en önemli unsurlardandır. Böyle olunca mü'min kişinin her hareketinde namazın etkisinin görülmesi kaçınılmazdır.

Namaz, insanı Allah'a yaklaştıran önemli bir ibadettir. İnsan, her türlü hayâsızlık ve kötülükten uzak durarak ve Allah'ı çok zikrederek Rab-

rar. Namaz, hakîkatine inilerek huzur ve huşû ile eda edilirse insanı her türlü kötülükten uzaklaştırır. Aksi takdirde kişiyi fenalıktan alkoymaz. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) de bir hadisinde: *“Kim bir namaz kılar da, o namaz kendisini açık ve gizli kötülüklerden alkoymazsa o namazın, o insana, kendisini Allah'tan uzaklaşmaktan başka bir katkısı ol-*

maz.”³ buyurmuştur. Büyük mutasavvıflardan Hasan Basrî de: “*Kimin namazı kendisini fenalıklardan ve kötülükten menetmezse onun namazı namaz değildir. O namaz, onun üzerine bir vebaldir.*”⁴ demiştir.

Namaz kılan kişinin Allah’ın huzurunda olduğunu düşünmesi gerekir. Aksi takdirde o namaz, ruhundan uzaklaşmış, şekilden ibaret kalmıştır. Hâlbuki Yüce Allah: “*Beni anlamak için namaz kılınız.*”⁵ bu-

hiçbir amel Allah katında makbul değildir. Yüce Allah, “*Namazlarında huşû içinde olan mü’minler kurtuluşa ermişlerdir.*”⁷ buyurmak suretiyle namazda huşûnun önemini vurgulamaktadır.

Dinimizde ibadetlerin makbul olması bir takım esaslara bağlıdır. Büyük küçük günahların affı da bazı şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Buna bağlı olarak kıldığımız namazın hakîkî mânâda bizi her türlü kötülükten uzaklaştırıp Cenâb-ı

yan sebeplerdendir. Huşûdan maksat, kişinin namaz esnasında bütün varlığı ve kalbi ile Allah’a yönelmesidir. Namaz farîzası, hakîkatine inilerek huzur ve huşû ile eda edilirse insanı her türlü kötülükten uzaklaştırır.

Ebû Bekir el-Vâsitî huşûyu; “Bir karşılık beklemeden Allah için tam bir ihlâsla namaz kılmaktır.” şeklinde açıklamaktadır.⁹ Namaz kulun mîrâcıdır. Yani kul, namazla rabbinin huzuruna çıkmakta ve Rabbi ile konuşmaktadır. O halde namazda okuduğumuz âyetlerin kelime ve harflerini telaffuz ederken gaflet içinde bulunmamalıyız. Makbul ve mükemmel bir namazın mutlaka huşû ile kılınması lâzımdır. Namaz sırasında kalp kableye yönelmiştir. Kalp ve zihin başka şeylerle meşgulse namaz gafletle kılınmış demektir. Huşûdan yoksun olarak kılınan namaz, Hakk’ı hatırlatmaz. Hâlbuki gerçek namaz, bize Allah’ı hatırlatmalıdır.

Namazı huşû içinde kılmak ise Yüce Rabbimizin huzurunda O’nun heybet ve azametini kalbimizde hissederek, O’na karşı saygı dolu bir korku besleyerek bu ibadeti yerine getirmektir. Namazda, âlemlerin Rabbi olan Allah’ın huzurunda durduğunun bilincinde olan bir mü’min, elbette ki bu güçlü heybet ve korkuyu içinde yaşayacak ve Allah’a bu korkusu ve saygısı ölçüsünde yaklaşacaktır.

Namaz ibadetini hakkıy-

“Ta’dîl-i erkândan maksat; namazın kıyam, rükû, sücûd gibi her rüknünü bir sükûnet ile yerine getirmek, bu rükünleri yaparken her uzvun yatışıp, hareket hâlinde berî bulunmasıdır.”

yurmuştur. Allah’ı düşünerek namaz kılmak, insan ruhunu etkiler, onu iyiliklere yöneltir, ahlâkını düzeltir, kötülüklerden uzaklaştırır. İnsan ruhunda hiçbir olgunluk, bir düzelme meydana getirmeyen namaz, gerçek namaz sayılmaz. O, sadece bir şekilden ibaret kalır.⁶ Şâyet kıldığımız namaz, bizi bütün kötülüklerden alıkoymuyorsa o halde kıldığımız namazı gözden geçirip Allah’ın emrettiği şekilde ihlâs ve huşû ile kılmaya gayret etmeliyiz.

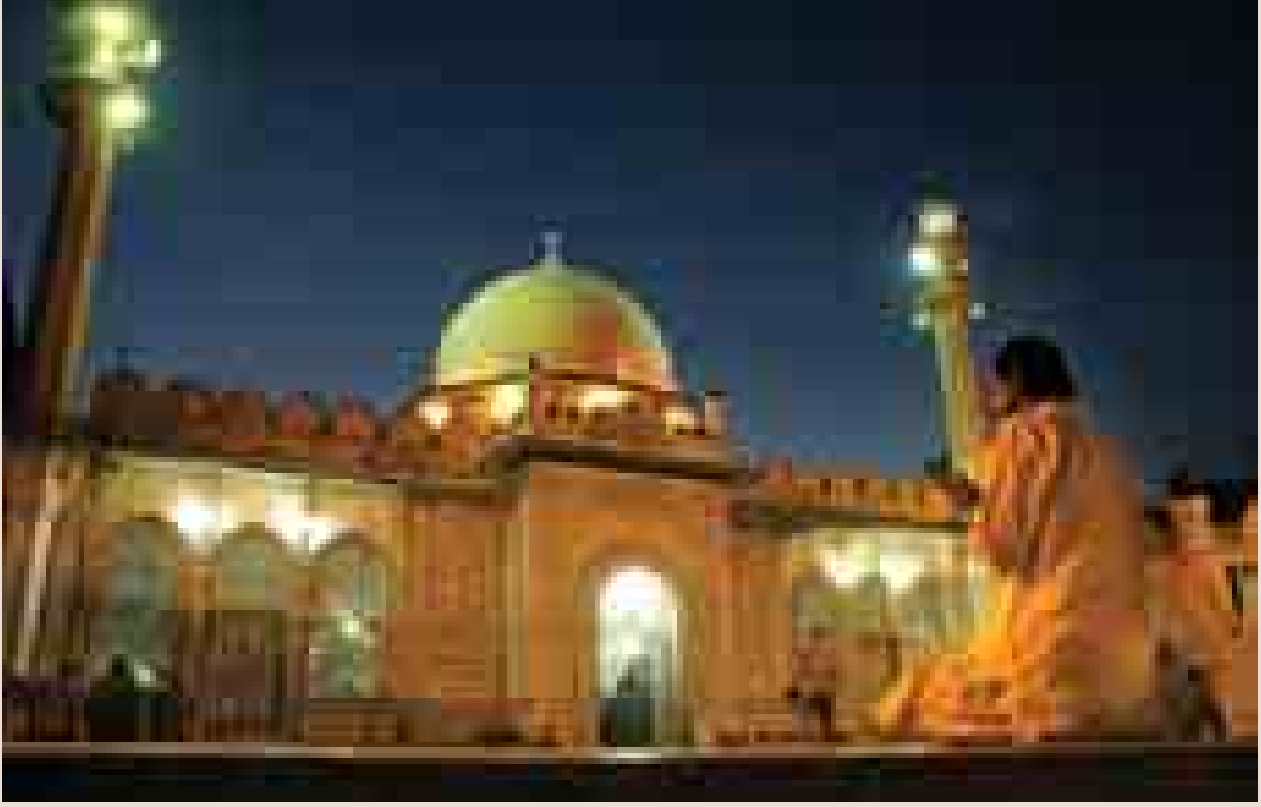
Kılınan namazların Allah katında makbul olabilmesi için ihlâs ve huşû ile kılınması gerekir. Çünkü namazın temeli huşû ve ihlâstır. İhlâssız

Hakk’ın rızasına yaklaştıracak bir ibadet olabilmesi için gerekli şartlardan biri huşûdur.

O Halde Huşû Nedir? Namazda Huşû Nasıl Olmalıdır?

Sözlükte “sessiz ve sakin durmak, alçak gönüllü olmak, Hakk’a boyun eğmek, yumuşaklık ve kolaylık” gibi mânâlara gelen huşû kelimesi, terim olarak; “Allah’a karşı korku ve sevgi ile boyun eğme ve bu duygu ile alçak gönüllülük ve tevâzû gösterme” anlamına gelmektedir.⁸

Huşû, namazın gerçek ve hakîkî namaz olmasını sağla-

la yerine getirmek isteyen bir mü'min, huşûyu engelleyebilecek şeylere karşı önlem almalı, namazda gereken dikkat ve konsantrasyonu sağlamaya âzamî titizlik göstermelidir. Nitekim Rasûl-i Ekrem (s.a.v), “Kıldığın namazı, en son namazınmış gibi, bir daha namaz kılma fırsatı bulamayacak bir kişinin kıldığı namaz gibi kıl.”¹⁰ buyurmaktadır.

Namazlardan mânevî bir zevk alabilmek için namazların huşû içerisinde ve ta'dîl-i erkâna riâyet edilerek kılması gerekir. Ta'dîl-i erkândan maksat; namazın kıyam, rükû, sücûd gibi her rüknünü bir sükûnet ile yerine getirmek, bu rükünleri yaparken her uzvun yatışıp, hareket hâlinde berî bulunmasıdır. Mesela rükûdan kıyama kalkarken vücut, dimdik bir hâle gelmeli,

sükûnet bulmalı; en az bir kere ‘sübhânellahi'l-azîm’ diyecek kadar ayakta durup daha sonra secdeye varmalıdır. Her iki secde arasında da böyle bir tesbîh miktarı durmalıdır. Kısacası, namazda acele etmekten sakınmalı, tavukların yem yemesi gibi hızlı bir şekilde kılınıp namaz zayi edilmemelidir. İslâm âlimleri namazda acele etmeyi, Allah'ı ta'zîme ve âdâba ters görürler. Nitekim Yüce Allah da Mâûn suresi 4. âyette “Namazlarından gaflet içinde olanlara yazıklar olsun.” buyurmak suretiyle namazın özünden uzak olan kişileri ayıplamaktadır.

Hayatın en faydalı, en kıymetli saatleri, ibadet ile geçen vakitlerdir. Boş yere veya geçici bir fayda uğrunda saatlerini, günlerini harcayan insanların, namaz gibi değeri çok yüksek bir ibadetten, ebedî bir saadet

vesîlesinden, ilâhî bir huzur neşesinden bir an evvel çıkıp kurtulmaya çalışmaları pek garip, pek acınacak bir hal değil midir?

Huşû Namazın Ruhudur

Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'den rivâyet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Kim güzelce abdest alr da gaflet etmeden (namazda olmanın uyanıklığı içerisinde) iki rek'ât namaz kılacak olursa, geçmiş günahları affolunur.”¹¹

Namaz için abdest alınıp kibleye yönelerek, maddî hazırlık yapıldığı gibi mânevî hazırlık da yapılması gerekir. Mânevî hazırlık, kalbin namaza hazır olmasıdır ki, bu da namazın ruhu mesâbesindedir. Namazın

huzur ve huşû ile kılınması ve mümkün merteye mâsivâdan¹² kurtularak namaza başlanması icap eder. Kişi namaza başlarken “Allahu ekber” diyerek tek bir getirir ve dünyayı arkasında bırakarak Yüce Allah’a yönelir.

Namaz içinde kişinin sağa sola iltifat etmemesi ve uzuvları ile oynamaması lazımdır. Zira vücut âzâları ile oynamak huzur ve huşûyu yok eder. Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.v) namazda sakalı ile oynayan bir kimseyi görünce, “Eğer şu kimşenin kalbinde huşû olsaydı azalarında da huşû olurdu.” buyurmuştur.¹³

Hastanın, hastalığı süresince en güzel yiyecekleri yese bile bundan bir zevk alamadığı gibi insan da kalbî hastalıklardan ve nefsin tasallutundan kurtulmadıkça kıldığı namazdan zevk alamaz. Bu nedenle ibadet etmek, namaz kılmak insana ağır gelir. İbn Abbas, “Mânâsını düşünerek huzur ve huşû ile kılınan iki rek’ât namaz, gâfil kalple akşamdan sabaha kadar kılınan namazdan hayırlıdır.” buyurmuştur.

Namazı Huşû ile Kılabilmek İçin Neler Yapabiliriz?

1. Her şeyden önce namazı ciddiye almak gerekir.

2. Namazın hayatımızda yapacağı derin etkinin bilincinde olunmalıdır. Bu etkiyi elde et-

mek, bizim namaz kılarken motivasyonumuzu oluşturmaktadır.

3. Namaza başlamadan önce ruhî bir ön hazırlık yapmak gerekir. Seccademizi serdiğimizde o an Rabbimizin huzuruna çıkmak için hareket ettiğimizi aklımıza getirmeliyiz.

4. Kılacağımız namazın belki son namazımız olabileceğini düşünmeliyiz.

5. Namaza durduğumuz vakit kimin mânevî huzurunda olduğumuzu iyi idrak etmeliyiz. Dolayısıyla huzurunda durduğumuz Allah’ın yüce şanını ve azametini düşünmeliyiz.

6. Yüce Allah’ın huzuruna çıkabilmenin ne kadar mutluluk verici bir olay olduğunu hatırlamalıyız ve hissetmeliyiz.

7. Namazda okuduğumuz âyet ve duaların anlamlarını öğ-

renmeli ve onları düşünmeliyiz. Şâyet âyet ve duaların anlamını bilmiyorsak, o esnada sanki hesap gününde Allah’ın huzurunda olduğumuzu düşünmeliyiz.

8. Dünyevî duygu ve düşüncelere geçit vermemeye hassasiyet göstermeliyiz.

9. Namazda kıyam, rükû, secde gibi hareketlerin bir takım sembolik anlamları vardır. Bu anlamları öğrenip bu hareketleri yaparken bunları düşünmeliyiz. Böylece bu duygu ve düşünceler, bizim namazı huzur ve huşû içerisinde kılmanıza yardımcı olacaktır.

Namaz müminin mîrâcıdır. Namaz vasıtasıyla kul, direkt olarak Rabbiyle iletişime geçme fırsatını bulmaktadır. Namazın kulu ahlâken yükseltmesi ve onu her türlü münkerden ve fuhşiyattan alkoymasını için, huşû ve huzur içerisinde, ta’dîl-i erkâna uyularak kılınması gerekir.

Dipnot

*Prof.Dr.

- 1 51/Zâriyât, 56
- 2 Tirmizî, İman, 8; Ahmed b.Hanbel, el-Müsned, V, 231, 237; Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, I, 31-32.
- 3 Münâvî, Fezû’l-Kadir, VI, 221; es-Suyûtî, ed-Dürri’l-Mensur, VI, 465; Deylemî, Firdevs, III, 622; Yazır, Elmallı, M.Hamdi, Hak Dini Kur’an Dili, VI, 223.
- 4 Süleyman Ateş, Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri, Yeni Ufuklar Neşriyat, İst., 1990, VI, 517.
- 5 20/Tâhâ, 14
- 6 Ateş, a.g.e., VI, 516.
- 7 23/Mü’minün, 1-2.
- 8 Mehmet Şener, “Huşû’ü Mad.,” İslâm Ansiklopedisi., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998, XVIII, 422-423.
- 9 Aynî, Umdetü’l-Kârî, V, 280.
- 10 İbn Mâce, Zühd, 15.
- 11 Ahmed b. Hanbel, a.g.e., IV, 117; V, 194.
- 12 Allah’tan başka her şey.
- 13 San’ânî, Sübülü’s-Selâm, I, 245.